

نقدی بر نقد کانت

آسیب‌شناسی رابطه ایمان و عمل

از منظر شهید مطهری و ایمانوئل کانت

www.ketab.ir

مجید توکل

سرشناسه	:	توکل، مجید، ۱۳۶۶-
عنوان و نام پدیدآور	:	نقدی بر نقد کانت: آسیب‌شناسی رابطه ایمان و عمل از منظر شهید مطهری و ایمانوئل کانت/نویسنده مجید توکل؛
مشخصات نشر	:	چهرم: نشر مصلی. ۱۴۰۰
مشخصات ظاهری	:	۱۵۰ ص: ۲۱/۵×۱۴/۵ س م.
شابک	:	۹۷۸-۶۰۰-۸۸۵۸-۳۶-۳
وضعیت فهرست نویسی	:	فیا
یادداشت	:	کتابنامه: ص. [۲۱۱-۲۰۹]
عنوان دیگر	:	آسیب‌شناسی رابطه ایمان و عمل از منظر شهید مطهری و ایمانوئل کانت
موضوع	:	عقل و ایمان
موضوع	:	Faith and Reason
موضوع	:	کانت، ایمانوئل، ۱۷۲۴-۱۸۰۴ م. — دیدگاه درباره عقل و ایمان
موضوع	:	Kant, Immanuel — Views on fath and Reason
موضوع	:	مطهری، مرتضی، ۱۲۹۸-۱۳۵۸ ش. — دیدگاه درباره عقل و ایمان
موضوع	:	Motahari, Mortaza — Views on fath and Reason
موضوع	:	عقل و ایمان (اسلام)
موضوع	:	Faith and Reason — Islam
موضوع	:	عقل عملی
موضوع	:	Practical Reason
رده بندی کنگره	:	BT۵۰
رده بندی دیویی	:	۲۳۱/۰۴۲
شماره کتابشناسی ملی	:	۶۰۰-۲۶-۳
وضعیت رکورد	:	فیا

نقدی بر نقد کانت

(آسیب‌شناسی رابطه ایمان و عمل و منظر شهید مطهری و ایمانوئل کانت)

- نویسنده: دکتر مجید توکل

- صفحه‌آرایی: محسن رحمانیان

- طرح جلد:

- چاپ: نوبت اول بهار ۱۴۰۰

- ناشر: مصلی

- شمار: ۱۰۰۰ نسخه

- قیمت:

- شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۸۵۸-۲۶-۳

آدرس ناشر: مصلی (انتشارات سردار شهید عبدالرضا مصلی‌نژاد)، چهرم،

خیابان آیت‌الله کاشانی، جنب شهرداری - تلفن: ۵۴۲۳۴۶۹۶ - ۰۷۱

«حق چاپ محفوظ است»

فهرست مطالب

۱	چکیده
۳	مقدمه
۷	آسیب‌شناسی رابطه ایمان و عمل از منظر کانت
۹	جایگاه آسیب‌شناسی و نقادی در منظومه فکری کانت
۱۸	دیدگاه آسیب‌شناسانه کانت در رابطه ایمان و عمل
۲۲	فعل عقل و قلب (عقاید)
۲۲	معرفت
۲۸	جاودانگی نفس و خطا شناسی
۳۳	دین و نبوت
۳۳	الف) دین فقط در محدوده عقل عملی
۳۴	ب) تقدم اخلاق بر دین
۳۷	ج) وقوع معجزه
۳۷	انسان‌شناسی
۳۷	الف) انسان موجودی پاک سرشت
۳۸	ب) غایت بودن انسان
۳۹	ج) امکان پیشرفت و کمال انسان
۴۱	د) انسان موجودی آزاد و مختار

۴۴	فعل اخلاقی
۴۸	اراده نیک در انسان
۵۲	پیش فرض وظیفه شناختی در اخلاق
۵۴	عدم وابستگی اخلاق به دین
۵۶	فعل عبادی
۵۹	نقد کلیسا
۶۲	دین و سیاست
۶۵	تعلیم و تربیت اخلاقی
۶۸	خلاصه فصل
۷۱	آسیب شناسی رابطه ایمان و عمل از منظر شهید مطهری
۷۱	رابطه ایمان و عمل از منظر شهید مطهری
۸۱	آسیب شناسی شهید مطهری از مبانی کانت پیرامون رابطه ایمان با عمل
۸۳	آسیب شناسی رابطه ایمان با عمل اخلاقی
۸۶	پذیرش وجدانی بودن فعل اخلاقی
۸۶	پذیرش کلیت پذیر بودن احکام اخلاقی
۸۷	ابهام در ملاک تعمیم پذیری
۹۱	ابهام در شرط تعارض یا قانون طبیعی
۹۲	پذیرش غایت بالذات بودن انسان در احکام اخلاقی
۹۲	ابهام در مفهوم غایت فی نفسه بودن انسان

۹۳	عدم امکان تمایز بین غایات مجاز اخلاقی و غیرمجاز
۹۴	مخالفت با مطلق و نامشروط بودن احکام اخلاقی
۹۵	الف) آسیب عدم توجه به نتایج حکم اخلاقی
۱۰۱	ب) اشکال در انگیزش برای عمل
۱۰۵	ج) مغالطه بین نفع فردی و نفع به غیر
۱۰۶	د) تناقض در درستی عمل واحد و عدم تفکیک بین ارزش و وسیله
۱۰۹	ه) حذف مفهوم خوبی و خیر از اخلاق
۱۱۰	و) عدم اعتقاد به حسن و قبح ذاتی افعال
۱۱۲	ز) عدم توجه به پشتوانه افعال اخلاقی
۱۱۳	ح) غفلت از ریشه و مبدأ افعال اخلاقی
۱۱۴	ط) عدم توجه به یک سلسله مفاهیم اخلاقی
۱۱۵	ی) عدم توجه به عواطف و احساسات
۱۱۶	ک) عدم توجه به شخصیت، انگیزه‌ها و عواطف درونی فاعل
۱۲۱	فعل عبادی
۱۲۱	درک کلی و اصولی تعالیم دینی
۱۲۴	سازگاری تعالیم دینی با موازین عقلی
۱۲۵	دلایل اهمیت عقل در اسلام
۱۲۶	الف) دعوت به معیار قراردادن عقل
۱۲۶	ب) دعوت به استقلال فکری

۱۳۷	ج) هشدار نسبت به لغزشگاه‌های فکری
۱۳۸	د) ضدیت با آنچه ضد عقل است
۱۳۸	ه) تکیه بر غریزه حقیقت‌جویی
۱۳۱	و) تکیه بر بدیهیات عقلی
۱۳۲	ز) نمونه بدیهیات عقل نظری: اصل علیت
۱۳۳	ح) نمونه بدیهیات عقل عملی: اصل عدالت
۱۳۵	بیان آسیب‌های خودآیینی اخلاقی
۱۳۶	الف) آسیب تقابل مفاهیم دینی به دریافت‌های عقلانی
۱۳۸	ب) عدم تعریف صحیح و جامع از مفهوم سعادت
۱۳۹	ج) عدم توجه به تفاوت بین حسن فعلی و فاعلی
۱۴۰	د) نفی معاد و خدامحور بودن اعمال
۱۴۲	ه) بشری انگاشتن قوانین الهی
۱۴۳	و) سرگردانی
۱۴۶	ز) گرفتاری در تناقض ایده و عمل
۱۴۹	ح) عدم تفکیک بین هدف و وسیله
۱۵۳	ط) عدم تفکیک بین انواع روابط
۱۵۶	حل یک تعارض
۱۶۰	فعل عقل و قلب (عقاید)
۱۶۱	پیوند متقابل معرفت با ایمان

۱۶۴	ریشه‌یابی مطهری از نظریه جدایی ایمان و معرفت
۱۶۷	الف) تعریف ناقص از ایمان
۱۶۹	ب) عدم توجه به اصالت ایمان
۱۷۱	ج) تحلیل ناصواب از هدف بعثت انبیاء
۱۷۴	د) ابهام در مفهوم وظیفه و عمل
۱۷۶	ضرورت تفکر مابعدالطبیعی
۱۷۷	خداشناسی و جاودانگی نفس
۱۸۰	الف) عدم شناخت فطرت و امور فطری
۱۸۴	ب) نگاه تک بعدی به اخلاق
۱۸۵	دین، نبوت و وحی
۱۸۵	الف) عدم جانشینی طبیعت با عقل و میل یا اراده
۱۸۸	ب) نفی هدف بعثت انبیاء
۱۹۰	ج) عدم توجه به قدرت افکار و احساسات
۱۹۳	د) عدم توجه به نقش وحی در احکام وجدانی
۱۹۵	انسان‌شناسی
۱۹۵	الف) آسیب عدم توجه به اصالت انسان با خدا
۱۹۹	مقایسه نظرات شهید مطهری و کانت
۲۰۷	نتیجه‌گیری
۲۰۹	منابع

چکیده

یکی از چالشی‌ترین مباحث که زمینه‌ساز بحث‌های فراوانی در حوزه دین شده، مساله رابطه بین ایمان و عمل است. کانت با پس‌زدن معرفت، ایمان را همان عمل به دستور اخلاقی خویش می‌داند. او دست عقل نظری را برای درک مفاهیم مابعدالطبیعی کوتاه دانسته و تأکید می‌کند که فقط از طریق عقل عملی و عمل به دستور اخلاقی او می‌توان راهی به سوی مفاهیم مابعدالطبیعی باز کرد. از این رهگذر نیازی نیست که انسان به پیروی از دین جهت تشخیص و عمل به تکالیف اخلاقی و عبادی پردازد.

در طرف مقابل مطهری سرآغاز ایمان را معرفت خداوند می‌داند که همواره اصالت داشته و خود به عنوان هدف معرفی شده است. مطهری در آثار خویش عباراتی دارد که می‌تواند پاسخ درخور توجهی به نظرات کانت باشد. مبنای بررسی در این پژوهش تعریفی از دین است که دین را مجموعه‌ای از عقاید، اخلاق و احکام می‌داند. براین اساس، نظرات کانت را در سه حوزه فعل عقلانی، اخلاقی و عبادی مورد بررسی قرار داده‌ایم.

ازجمله نقدهای مطهری در این سه حوزه به نظرات کانت از این قرار است: آسیب اشکال انگیزش برای عمل، تقلیل مفاهیم دینی به دریافت‌های عقلانی، عدم توجه به حسن فعلی و فاعلی، بشری انگاشتن قوانین الهی.